

DRŽAVNI
ZAVOD ZA
INTELEKTUALNO
VLASNIŠTVO
REPUBLIKE
HRVATSKE

Autorsko pravo i srodna prava

Edukacija za muzejske djelatnike
26. veljače 2024.

ZAKONODAVNI OKVIR

- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (NN br. 111/2021, kratica: ZAPSP)
- Pravilnik o Vijeću stručnjaka za naknade na području autorskog i srodnih prava (NN br. 38/2022)
- Pravilnik o izdavanju odobrenja za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja prava (NN br. 38/2022)
- <https://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/eu-propisi/> (15 direktiva, 2 uredbe)
- <https://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/medjunarodni-ugovori/>

ŠTO JE AUTORSKO DJELO

Autorsko djelo

- originalna intelektualna tvorevina
- iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja, koje ima individualni karakter
- bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu (ako ZAPSP-om nije drukčije određeno)

Autorsko djelo mora biti na neki način izraženo – zaštitu uživaju izražaji što podrazumijeva **zamjetljiv oblik (formu)** određene ideje koja se postiže pomoću različitih sredstava izražavanja kao što su npr. **pisana ili izgovorena riječ, pokret tijela, zvuk, kao različiti dvodimenzionalni ili trodimenzionalni oblik**

- imitacije odnosno plagijati ne mogu biti predmetom zaštite autorskog prava

VRSTE AUTORSKIH DJELA

- jezična djela, kao što su pisana djela, govorna djela te računalni programi
- glazbena djela, s riječima ili bez riječi
- dramska i dramsko-glazbena djela
- koreografska i pantomimska djela
- **djela vizualnih umjetnosti s područja slikarstva, kiparstva i grafike**
- djela arhitekture, **kao što su skice, studije, plastični i drugi prikazi**, nacrti, idejna rješenja, idejni projekti, glavni projekti, izvedbeni projekti, planovi te izvedene građevine i zahvati u prostoru iz područja arhitekture, urbanizma i krajobrazne arhitekture
- **djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna**
- **fotografska djela i djela proizvedena postupkom koji je sličan fotografskom**
- **audiovizualna djela, kao što su kinematografski, televizijski, dokumentarni, crtani, reklamni ili drugi filmovi te druga audiovizualna djela izražena slikama, sa zvukom ili bez zvuka, u vremenski organiziranom slijedu promjena, bez obzira na vrstu podloge na koju su fiksirana**
- **novinarska djela, kao što su članci, fotografije i audiovizualni prilozi**
- videoigre i druga multimedijalna djela
- **kartografska djela**
- **prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice**
- **druge vrste originalnih intelektualnih tvorevina koje imaju individualni karakter**

AUTORSKO DJELO I PRERADE DJELA

PRERADE DJELA -> ako su originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera zaštićene su kao samostalna autorska djela

- prijevodi
 - ali nisu zaštićeni prijevodi službenih tekstova iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva ako su učinjeni radi službenog informiranja javnosti i kao takvi objavljeni
- prilagodbe, obrade i druge izmjene računalnog programa
 - za preradu djela potrebno je imati odobrenja autora izvornog djela
 - prava autora izvornog djela ostaju netaknuta
- predmet AP je AD u cjelini, uključujući i nedovršeno AD, naslov te dijelovi AD koji udovoljavaju pretpostavkama AP zaštite

TVOREVINE KOJE NISU ZAŠTIĆENE AUTORSKIM PRAVOM I

Ne uživaju zaštitu autorskim pravom:

- **ideje, postupci, metode rada ili matematički koncepti**
- otkrića
- ideje i načela na kojima se zasniva bilo koji element računalnog programa
- **dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter običnih medijskih informacija**
- narodne književne i umjetničke tvorevine u izvornom obliku

... na taj se način uvažava interes javnosti

- Npr. metode rada prema pravilima određene struke ili obavljanje određenih stručnih poslova prema pravilima struke (npr. metode liječenja, metode rada logopeda i sl.), prijevodi službenih dokumenata (npr. domovnica, rodnih listova, svjedodžbi)

TVOREVINE KOJE SU ZAŠTIĆENE AUTORSKIM PRAVOM DO ODREĐENOOG TRENUTKA

Poseban režim:

- službeni tekstovi iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva kao što su zakoni, uredbe, odluke, izvješća, sudske odluke, školski i akademski programi, programi rada, prostorni planovi, konzervatorske podloge i dr. su zaštićeni autorskim pravom od trenutka stvaranja do trenutka kad budu predani u bilo kakav službeni postupak ili budu predani službenoj osobi radi informiranja javnosti ili javnog korištenja ili kad budu objavljeni radi službenog informiranja javnosti

AUTOR DJELA

Autor djela je fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila.

- predmijeva autorstva - *autorom se smatra fizička osoba čije je ime, pseudonim, umjetnički znak ili kod na uobičajen način označen na primjercima autorskoga djela ili pri objavi autorskoga djela, dok se ne dokaže suprotno*
- pravna osoba ne može biti autor
- jedno autorsko djelo može izraditi više autora:
 - sastavljeni djeli** (npr. glazbeno djelo s riječima)
 - koautorsko djelo** (npr. film)
- autorska djela su ljudske tvorevine (djela nastala pomoću UI ?)

SASTAVLJENO DJELO - PRIMJER

Baza autora

[Povratak](#)

Naziv djela

Terca na tišinu

Nastanak

2010

Trajanje

00:04:12

Ime i prezime	Tip
> Tibor Karamehmedović	C - Autor glazbe
> Sanin Karamehmedović	A - Autor teksta
> Nikša Bratoš	ARR - Aranžer
> IDM MUSIC d.o.o. (HR)	E - Izdavač
> Los Angeles d.o.o.	E - Izdavač

<https://www.zamp.hr/baza-autora/djelo/pregled/154299752>

KOAUTORSKO DJELO

Koautori AV djela:

- Glavni redatelj (glavni koautor)
- Autor scenarija
- Glavni snimatelj
- Glavni montažer slike i zvuka
- Skladatelj glazbe
- Glavni crtač odnosno glavni animator (kada je to bitan element AV djela)
- Ako neka druga fizička osoba dokaže da je njezina intelektualna tvorevina bitan element AV djela bit će priznata kao koautor AV djela



Režija: Vlatka Vorkapić

Scenarij: Vlatka Vorkapić, Elvis Bošnjak

Kamera: Dragan Marković

Montaža: Marin Juranić

Scenografija: Tanja Lacko

Uloge: Judita Franković, Goran Bogdan, Dejan Aćimović, Ivo Gregurević, Elvis Bošnjak, Barbara Prpić

Producent: Ivan Maloča

Produkcija: Interfilm

Koprodukcija: Hrvatska radiotelevizija (HRT)

Izvor: <https://havc.hr/hrvatski-film/katalog-hrvatskih-filmova/sonja-i-bik>

Kod izglasavanja:
Zagrepčanka So
o nepotrebnom i
nikako ne mogu
bikova sve manj
deklarirano Ijuba
Sonji nosi Ante,

SADRŽAJ AUTORSKOG PRAVA I

IMOVINSKA PRAVA AUTORA - štite imovinske interese autora u pogledu korištenja njegovih djela (čl. 32.- čl. 44. ZAPSP-a)

■**isključivo pravo autora** da sa svojim autorskim djelom i koristima od njega čini što ga je volja te da svakog drugoga iz toga isključi (osim u određenim ZAPSP-om propisanim slučajevima)

MORALNA PRAVA AUTORA - štite osobne i duhovne veze autora s njegovim djelom (čl. 27- 31. ZAPSP-a)

SADRŽAJ AUTORSKOG PRAVA II

IMOVINSKA PRAVA

- pravo umnožavanja
- pravo distribuiranja
(stavljanja u promet AD)
- pravo priopćavanja AD
javnosti
- pravo prerade

MORALNA PRAVA

- pravo prve objave
- pravo na priznanje autorstva
- pravo na poštovanje AD
- pravo na poštovanje časti i
ugleda autora
- pravo opozvati iskorištavanje
AD (ne primjenjuje se na AV
djela, djela arhitekture,
elektroničke baze podataka te
računalne programe)

SADRŽAJ AUTORSKOG PRAVA III

- imovinska prava

Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti – otvorena lista:

- pravo javnog izvođenja, pravo javnog prikazivanja scenskih djela, pravo javnog prenošenja, pravo javnog priopćavanja fiksiranog djela, pravo javnog prikazivanja, pravo emitiranja, pravo reemitiranja, pravo prijenosa izravnim protokom, **pravo činjenja dostupnim javnosti**, pravo javnog priopćavanja emitiranja, reemitiranja, prijenosa izravnim protokom i činjenja dostupnim javnosti, pravo priopćavanja javnosti, uključujući činjenje dostupnim javnosti u okviru prateće internetske usluge, pravo priopćavanja javnosti, uključujući činjenje dostupnim javnosti, pri davanju pristupa djelima koja su učitali korisnici na platformama za dijeljenje sadržaja putem interneta te **drugi načini priopćavanja javnosti**
- za svako priopćavanje autorskog djela javnosti potrebno je pribaviti odobrenje autora ugovorom ili na drugi način (osim ako ZAPSP ne uređuje drugačije)

SRODNA PRAVA

- prava srodnja autorskom pravu, koja imaju svoj poseban predmet zaštite a koji je uglavnom vezan uz autorska djela; nazivaju se još i susjedna prava
- prema ZAPSP-u srodnja prava su:
 - pravo umjetnika izvođača na njihovim izvedbama
 - pravo proizvođača fonograma na njihovim fonogramima
 - pravo audiovizualnih producenata na njihovim videogramima
 - pravo organizacija za emitiranje na njihovim programskim signalima
 - pravo nakladnika informativnih publikacija na njihovim informativnim publikacijama
 - pravo proizvođača neoriginalnih baza podataka na njihovim neoriginalnim bazama podataka
 - pravo nakladnika na njihovim pisanim izdanjima

PRIMJERI

Na istom zaštićenom djelu mogu postojati istodobno autorsko i srodna prava te je u tom slučaju odobrenje potrebno tražiti od svih nositelja prava

- Knjiga: autorska prava autora teksta, fotografija, crteža na naslovnici, ilustracija u knjizi ali i srodna prava nakladnika (izdavača) na izdanju
- Plakat: autorska prava autora teksta te srodna prava nakladnika
- Film: autorska prava glavnog redatelja, snimatelja te srodna prava producenta
- Pjesma fiksirana na fonogram: autorska prava autora glazbe i stihova te srodna prava glazbenih izvođača ali i proizvođača fonograma

...

ODNOS AUTORSKOG PRAVA I PRAVA VLASNIŠTVA I (članci 112. – 118. ZAPSP-a)

Autorsko pravo je samostalno i neovisno o pravu vlasništva ...

Pravo vlasništva ne smije bez odobrenja nositelja prava biti izvršavana protivno autorskom pravu ...

*Autor može zahtijevati od vlasnika ili neposrednog posjednika izvornika ili primjerka AD da mu **omogući pristup njegovu djelu**, ako je to prijeko potrebno **radi izrade primjeraka AD ili prerade AD** i ne protivi se zakonitom interesu vlasnika odnosno posjednika AD -> **odredba ne obvezuje vlasnika odnosno posjednika da autoru predala izvornik odnosno primjerak AD***

ODNOS AUTORSKOG PRAVA I PRAVA VLASNIŠTVA II

(članci 112. – 118. ZAPSP-a)

Pravo zabrane javnog izlaganja autorskog djela

Autor neobjavljenog djela vizualnih umjetnosti, primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna te neobjavljenog fotografskog djela ima pravo, prilikom otuđenja izvornika ili primjeraka toga djela, zabraniti vlasniku njegovo izlaganje javnosti. Zabrana se daje u pisanom obliku.

Pravo iz stavka 1. ovoga članka autor nema ako djelo pripada muzeju, galeriji ili sličnoj ustanovi.

TRAJANJE AUTORSKOG PRAVA I

Zaštita traje za života autora i 70 godina nakon njegove smrti

- u slučaju koautorskog djela taj se rok računa od smrti koautora koji je posljednji umro

Za djelo nepoznatog autora AP traje 70 godina od zakonite objave djela (osim ako autor u tom razdoblju otkrije svoj identitet)

Ako se trajanje AP ne računa od smrti autora a AD nije bilo zakonito objavljeno AP prestaje 70 godina od kada je AD nastalo

Računanje rokova – od 1. siječnja godine koja neposredno slijedi godinu u kojoj je nastala činjenica od koje se računa početak roka

Istekom roka zaštite djelo postaje javno dobro i može se slobodno koristiti ali uvijek je obavezno poštovati moralna prava autora

TRAJANJE AUTORSKOG PRAVA II

FOTOGRAFSKA AUTORSKA DJELA

- trajanje imovinskih prava autora ove vrste AD je složeno pitanje jer je rok trajanja zaštite mijenjan kroz povijest autorskopravnih propisa u RH
- prema ranijem propisu zaštita je trajala 25 godina od objave djela
- 27.7.1999. donesen Zakon o autorskom pravu prema kojem je rok zaštite za sva djela 70 godina od smrti autora a iz toga Zakona proizlazi da:
 - SVA fotografска AD nastala od 27.7.1999. uživaju zaštitu 70 g. od smrti autora
 - SVA fotografска AD kojima na dan stupanja na snagu imovinska prava nisu prestala uživaju zaštitu 70 g.
- za svako starije fotografsko djelo treba utvrđivati je li zaštita istekla do 27.7.1999.

TRAJANJE SRODNIH PRAVA

- umjetnici izvođači – 50 g. od izvedbe ili 70 g. ako izvedba fiskirana na fonogram bude zakonito izdana ili priopćena javnosti
- proizvođači fonograma – 50 g. od prvog fiksiranja fonograma ili 70 g. ako je fonogram zakonito izdan. Ako nije zakonito izdan onda 70 g. od prvog priopćavanja javnosti
- AV producenti – 50 g. od stvaranja prve fiksacije videograma a ako je u tom razdoblju videogram zakonito izdan ili priopćen javnosti 50 g. od prvog izdanja ili priopćavanja javnosti
- organizacije za emitiranje – 50 g. od prvog emitiranja progr. signala
- nakladnici informativnih publikacija – 10 g. od prve zakonite objave
- pravo proizvođača neoriginalne baze podataka – 15 g. od završetka izrade BP. Ako je unutar tog razdoblja objavljena – 15 g. od zakonite objave
- pravo nakladnika na pisanim izdanjima – 25 g. od prvog zakonitog izdanja djela

SADRŽAJNA OGRANIČENJA I

- slučajevi kada se može koristiti objavljenim autorskim djelom bez odobrenja nositelja prava ili bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade
- ravnoteža između prava autora i potreba javnosti za slobodnim korištenjem njihovih djela
- sva sadržajna ograničenja autorskog prava propisana su ZAPSP-om u člancima 181.-213.
 - Npr. citati, parodije i karikature, ograničenja za potrebe obrazovnih ustanova, ograničenja za potrebe institucija kulturne baštine, ograničenja za potrebe osoba s invaliditetom ...
- **moralna prava uvijek se moraju poštovati !**

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AUTORSKOG PRAVA II

Ograničenja prava umnožavanja u korist pojedinih ustanova - čl. 193. ZAPSP-a

- znanstvene organizacije, institucije kulturne baštine, obrazovne ustanove (širi krug ovlaštenika nego u čl. 191.)...
- bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade
- umnožavanje autorskog djela ili predmeta srodnog prava
- na bilo koju podlogu, za posebne potrebe koje su u suglasju s javnom svrhom te institucije **kao što su potrebe očuvanja i osiguranja građe, tehničke obnove i popravljanja građe, upravljanja zbirkom** u smislu članka 191. stavka 2. ovoga Zakona i ostale vlastite potrebe

Očuvanje kulturne baštine - čl. 191. ZAPSP-a

- samo institucije kulturne baštine (uži krug ovlaštenika u odnosu na čl. 193.)
- bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade
- umnožavanje autorskog djela ili predmeta srodnog prava koji su trajni dio zbirki tih institucija
- u bilo kojem formatu ili na bilo kojem mediju u svrhu očuvanja te **u mjeri koja je potrebna u tom smislu**
- zaštićena djela dio su zbirki institucija onda kada su u njihovom vlasništvu ili ih ona trajno drži na temelju ugovora o korištenju, trajnoj posudbi ili sličnog ugovornog odnosa
- ugovorne odredbe suprotne ovom članku ZAPSP-a ništetne su

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AUTORSKOG PRAVA III

Plakati i katalozi - čl. 205. ZAPSP-a

- dopušteno je **organizatorima javnih izložbi ili aukcija**
- **bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade**
- u **svrhu promoviranja takvih događaja i u opsegu potrebnom za tu svrhu**
- **umnožavanje, na plakatima i u katalozima za te izložbe ili aukcije, i distribuiranje putem tih plakata i kataloga, djela vizualnih umjetnosti, arhitekture, primijenjenih umjetnosti, industrijskog dizajna te fotografskih djela** koja su izložena na javnoj izložbi ili aukciji ili namijenjena takvom izlaganju.

Mora se navesti izvor i autorstvo djela

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AUTORSKOG PRAVA IV

Umnožavanje autorskih djela trajno smještenih na javnim mjestima –
čl.204 ZAPSP-a

- **bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade**
- dopušteno je **umnožavanje**, osim u trodimenzionalnom obliku
- autorskih djela koja su **trajno smještena** na ulicama, trgovima, parkovima ili drugim mjestima pristupačnim javnosti te **distribuiranje i priopćavanje javnosti** takvih umnoženih primjeraka
- primjenjuje samo u pogledu vanjskog izgleda arhitektonskog objekta

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AUTORSKOG PRAVA V

Umnožavanje autorskog djela za privatno korištenje (čl.183. i 186. ZAPSP-a)

- samo fizičke osobe
- iz zakonito objavljenog izvora
- bez odobrenja nositelja prava
- umnožavanje AD, na bilo koju podlogu
- ako to čini za privatno korištenje ***koje nema komercijalnu svrhu i nije namijenjeno javnosti***

Ali, nije dopušteno:

- umnožavanje cijele knjige (osim ako su primjerici rasprodani najmanje 2 godine)
- notnih materijala
- autorskih baza podataka i neoriginalnih baza podataka
- kartografskih djela
- računalnih programa
- izgradnja arhitektonskog objekta

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AUTORSKOG PRAVA VI

Citati - čl. 202. ZAPSP-a

- ***bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade, doslovno navođenje ulomaka autorskog djela (citata) ili predmeta srodnog prava koji su***
- ***na zakonit način postali pristupačni javnosti, radi znanstvenog istraživanja, nastave, kritike, polemike, recenzije, osvrta i slično***
- ***u mjeri opravданoj svrhom koja se želi postići i u skladu s dobrim običajima,***
- ***s time da se mora naznačiti izvor i ime autora, ako je to moguće s obzirom na način korištenja***

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AUTORSKOG PRAVA VII

Rudarenje teksta i podataka u svrhe znanstvenog istraživanja – čl. 187.

- *bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade*
- *umnožavanje autorskih djela, uključujući autorske baze podataka, i predmeta srodnih prava, uključujući radnje izvlačenja dijela sadržaja i radnje ponovnog korištenja cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja neoriginalne baze podataka*
- *za potrebe znanstvenog istraživanja u autorskim djelima i predmetima srodnih prava kojima imaju zakonit pristup*
- tako nastali rezultati umnožavanja i izvlačenja moraju se pohraniti uz odgovarajuću razinu sigurnosti i može ih se zadržati za potrebe znanstvenog istraživanja, uključujući i za provjeru rezultata znanstvenog istraživanja.

DJELA SIROČAD I (*orphan works*)

- uređena u člancima 25. i 189. te dodatku I ZAPSP-a
- *Djelo se smatra djelom siročetom ako ni nakon pažljive potrage provedene u skladu s ovim Zakonom nije identificiran autor toga djela ili nijedan od koautora ili je identificiran autor, ali nije pronađen ili su identificirani koautori, ali nisu svi pronađeni.*
- odredbe o DS ne primjenjuju se na sva AD već na samo određena i to:
 - knjige, časopisi, novine, revije ili druge tiskovine
 - kinematografska ili druga AV djela koja su dio zbirk
 - kinematografska ili druga AV djela koja su proizvele javne organizacije za emitiranje do zaključno 31.12.2002.
 - djela koja su ugrađena u prethodno navedena djela
 - ne primjenjuju se na npr. fotografksa AD, slike, skulpture itd.

DJELA SIROČAD II

- prije uporabe DS, institucija kulturne baštine:

1. mora u ***dobroj vjeri provesti pažljivu potragu za svako djelo***

- pažljiva potraga se provodi pretragom odgovarajućih izvora koji su detaljno uređeni člankom 3. Dodatka I ZAPSP-a
- institucije kulturne baštine mogu donijeti pravila o pažljivoj potrazi te u njima odrediti **dodatne** izvore

2. dužna je voditi **evidenciju** o provedenim pažljivim potragama

- pažljiva potraga se **evidentira**, a Dodatak I ZAPSP-a uređuje postupak evidentiranja a sadržaj evidencije u članku 5. ZAPSP-a
- podatke iz evidencije dostavljaju se DZIV-u koji je dužan u roku od 30 dana proslijediti ih EUIPO-u radi pohrane u bazu podataka o djelima siročad <https://euipo.europa.eu/ohimportal/hr/web/observatory/orphan-works-db>

- autor može u bilo kojem trenutku ukinuti status DS + ima pravo na *pravičnu naknadu* (opt out)

DJELA SIROČAD III

Dozvoljena korištenja

- DS koja su sadržana u zbirkama institucije kulturne baštine mogu **umnožavati u svrhu digitalizacije, činjenja dostupnim javnosti, indeksiranja, katalogiziranja, očuvanja ili obnove te ih činiti dostupnim javnosti**
- Iz brošure objavljene na EUIPO web stranici o bazi podataka djela siročad:

„Kada se za djela utvrdi da su siročad u jednoj državi, ta se djela prepoznaju kao siročad diljem Europske unije. To znači da ih sve institucije kulturne baštine, koje u svojim arhivima čuvaju takva djela, mogu digitalizirati i učiniti dostupnima diljem EU-a.“

- najveći izazovi prema studiji EK iz 2021. o primjeni Direktive o DS su:
 - složenost pažljive potrage i izvora koje je potrebno konzultirati
 - neizvjesnost oko mogućnosti da nositelji prava traže pravičnu naknadu

DJELA SIROČAD IV

Koje su informacije dostupne u bazi podataka?



Baza podataka
djela siročadi

Izvor:

https://euipo.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/Orphan_works/leaflets/orphan_work_brochure_hr.pdf

AUTORSKA DJELA KOJA SU NEDOSTUPNA NA TRŽIŠTU I *(out of commerce works – OoC djela)*

- uređena člancima 17., 192., 223. te 269. ZAPSP-a

Autorsko djelo smatra se nedostupnim na tržištu kad se, s obzirom na obilježja tog autorskog djela, nakon uloženog razumnog napora da se utvrdi je li djelo dostupno javnosti, može u dobroj vjeri smatrati da cijelo djelo nije dostupno javnosti u okviru uobičajenih kanala trgovine. Tu su uključena i djela koja nikada nisu bila dostupna na tržištu.

- odredbe o OoC djelima primjenjuju se na sva AD
- autor može u svakom trenutku **izričito pisanom izjavom isključiti** primjenu tih odredaba (*opt out*)
- podatke o OoC djelima institucije kulturne baštine dužne su dostaviti EUIPO-u 6 mjeseci prije korištenja radi objave na javno dostupnom internetskom portalu
- EUIPO portal o OoC djelima: <https://euipo.europa.eu/out-of-commerce/#/>
- Vodič je dostupan [ovdje](#)

AUTORSKA DJELA KOJA SU NEDOSTUPNA NA TRŽIŠTU II

Ako u RH **postoji** organizacija za kolektivno ostvarivanje prava za konkretno djelo primjenjuje se čl. 223. ZAPSP-a, što znači:

- institucije kulturne baštine dužne od OKP tražiti odobrenje za korištenje OoC djela koji su trajni dio njihovih zbirk
- za umnožavanje, distribuiranje, priopćavanje javnosti, uključujući činjenje dostupnim javnosti za nekomercijalne svrhe AD i predmeta srodnih prava koja su nedostupna na tržištu a koji trajni dio njihovih zbirk
- podatke o odobrenjima OKP dužne su dostaviti EUIPOu

Ako u RH **ne postoji OKP** za konkretno djelo – primjenjuje se sadržajno ograničenje iz članka 192. ZAPSP-a autorskog prava, što znači:

- institucijama kulturne baštine je dopušteno na nekomercijalnim mrežnim stranicama, bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade, umnožavanje i priopćavanje javnosti, uključujući i činjenje dostupnim javnosti, OoC djela koji su trajni dio njihovih zbirk za nekomercijalne svrhe, pod uvjetom da prilikom korištenja navedu imena autora ili drugog nositelja prava
- podatke o djelima institucije kulturne baštine dužne su dostaviti EUIPO-u

ORGANIZACIJE ZA KOLEKTIVNO OSTVARIVANJE PRAVA

Kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, uz odobrenje DZIV-a, na području RH obavljaju sljedeće organizacije za kolektivno ostvarivanje prava:

Hrvatsko društvo skladatelja (HDS)

Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava (HUZIP)

Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava (ZAPRAF)

Društvo hrvatskih filmskih redatelja (DHFR)

Udruga za zaštitu prava nakladnika (ZANA)

Društvo hrvatskih književnika (DHK)

Društvo za zaštitu novinarskih autorskih prava (DZNAP)

Hrvatsko društvo za zaštitu audiovizualnih izvođačkih prava (AVIP)

Udruga nakladnika informativnih publikacija (UNIP)

NASLJEĐIVANJE AUTORSKOG PRAVA

- AP je neprenosivo osim u slučaju nasljeđivanja i prenošenja u korist sunasljednika kod razvrgnuća nasljeđničke zajednice
- nasljeđnicima pripadaju sva prava koja bi pripadala autoru, sami nisu autori ali su nositelji autorskog prava
- na pitanja koja nisu uređena ZAPSP-om primjenjuje se Zakon o nasljeđivanju (NN br. [48/03](#), [163/03](#), [35/05](#), [127/13](#), [33/15](#), [14/19](#))
- Rješenje o nasljeđivanju
- ako autorska prava nisu predmet rješenja o nasljeđivanju, potencijalni nasljeđnici mogu sukladno članku 234. ZON tražiti dopunu rješenja o nasljeđivanju na način da se autorska prava novim rješenjem rasporede na temelju prije donesenog rješenja o nasljeđivanju, osim ako se neki od nasljeđnika odrekao nasljedstva ili svoj nasljeđni dio ustupio sunasljedniku

RASPOLAGANJE AUTORSKIM PRAVOM

- autor može za drugoga osnovati pravo iskorištavanja autorskog djela ugovorom, davanjem odobrenja za korištenje ili drugim pravnim poslom
- pravo iskorištavanja:
 - isključivo (kada autor daje pravo iskorištavanja djela samo određenom nositelju) ili neisklučivo pravo (kada autor pravo iskorištavanja može dati i drugim nositeljima)
 - ograničeno sadržajno, vremenski ili prostorno
- UPUTA: Institucije kulturne baštine moraju voditi računa o sadržaju ugovora koje sklapaju jer kupnja ili darovanje materijalnih predmeta koji uživaju zaštitu autorskim i srodnim pravima ne podrazumijeva da je kupnjom ili darovanjem tih predmeta ujedno riješeno pitanje iskorištavanja autorskih djela i predmeta srodnih prava već je tim ugovorom potrebno izričito ugovoriti koja imovinska prava nositelj prava osniva za instituciju kulturne baštine
- ZAPSP u člancima 72.-111. uređuje određene autorskopravne ugovore kao npr. **nakladnički ugovor, ugovor o stvaranju autorskog djela po narudžbi** te uređuje **autorsko djelo stvoreno u radnom odnosu**, autorsko djelo stvoreno u državnoj ili javnoj službi, **autorsko djelo stvoreno u znanstvenom, umjetničkom, nastavnom i stručnom radu na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama**, autorska djela studenata)

AUTORSKOPRAVNI UGOVORI (OPĆENITO)

- ugovor na temelju kojeg se stječe pravo iskorištavanja autorskog imovinskog prava
- oblik: **obavezno pisani** (izuzetak su mali nakladnički ugovori)
- obavezni sadržaj ugovora:
 - autorsko djelo na koje se odnosi (fotografija, slika, tekst, glazba, ...)
 - način korištenja djela
 - naknada za korištenja djela ili izričita odredbu da se pravo korištenja osniva bez naknade
 - osoba ovlaštenu za korištenje autorskog djela

AUTORSKA DJELA STVORENA U RADNOM ODNOSU I

- AD stvoreno u radnom odnosu uređuje se u člancima 100.-103. ZAPSP-a
- to je djelo koje za vrijeme trajanja radnog odnosa kod određenog poslodavca stvori autor izvršavajući svoje obveze iz ugovora o radu
- *ako ugovorom o radu ili drugim aktom kojim se uređuje radni odnos ili drugim ugovorom sklopljenim između autora i poslodavca nije drukčije određeno, smatra se da je poslodavac stekao isključiva autorska imovinska prava iskorištavanja AD stvorenog u radnom odnosu koji je potreban za ostvarenje djelatnosti koju obavlja, bez prostornog i vremenskog ograničenja*
- smatra se da je poslodavac dobio autorovo odobrenje da djelo stvoren u radnom odnosu: **javno objavljuje**, prerađuje i prevodi te takvo koristi, sastavi s drugim djelom radi zajedničkog korištenja te **uključi u zbirku ili bazu podataka i tako koristi** kao i da **djelo predstavlja javnosti pod imenom poslodavca zajedno s autorovim imenom**
 - ove ovlasti poslodavac može izvršavati u sadržaju i opsegu koji je potreban za ostvarenje djelatnosti koju obavlja
 - smatra se da je poslodavac dobio autorovo odobrenje da dovrši njegovo nedovršeno djelo stvoren u radnom odnosu

AUTORSKA DJELA STVORENA U RADNOM ODNOSU II

- pravo na naknadu za stvaranje AD u radnom odnosu i njegovo iskorištavanje **ostvaruje se primanjem plaće**
- ALI ako je korištenje tog AD imalo **bitan doprinos** na povećanje dohotka odnosno dobiti ili unaprjeđenje obavljanja djelatnosti poslodavca autor **ima pravo na posebnu primjerenu naknadu** razmjerno doprinosu koji je njegovo AD imalo na povećanje dohotka/dobiti ili na unaprjeđenje obavljanja djelatnosti poslodavca, **ako je to određeno u ugovoru o radu, pravilniku o radu ... ili nekim drugom aktu kojim se uređuje radni odnos**
- pravo na posebnu primjerenu naknadu pripada autoru neovisno o prestanku radnog odnosa za vrijeme čijeg je trajanja AD nastalo
- navedene odredbe primjenjuju se i na AD koja stvore javni službenici i namještenici u obavljanju javne službe, na AD koja stvore znanstvenici, suradnici i nastavnici izabrani u izvršavanju njihove nastavne, obrazovne ili slične djelatnosti, na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama

UGOVOR O STVARANJU AUTORSKOG DJELA PO NARUDŽBI

- ugovorom je potrebno urediti obilježja naručenog djela, rokove predaje, način iskorištavanja, naknadu
- ako se ugovorom ne uredi koja prava stječe naručitelj smatra se da je stekao *isključiva autorska imovinska prava iskorištavanja autorskog djela u sadržaju i opsegu potrebnom za ostvarenje djelatnosti koju obavlja, bez prostornog i vremenskog ograničenja*
- Naknada:
 - za stvaranje i za iskorištavanje (može i jedinstveni iznos naknade)
 - ako naknada nije određena ugovorom tada načelo primjerene i razmjerne naknade prema pravilima iz članka 67. ZAPSP-a
 - djelo koje se naručuje putem javnog natječaja – autorska prava iskorištavanja stječu se na temelju ugovora koji se sklapa nakon provedenog JN

I ZA KRAJ ...

- ako koristimo tuđa autorska djela uvijek je potrebno paziti na autorska prava pri čemu ista pravila vrijede za fizičko okruženje i digitalno okruženje
 - ... jer kada smo mi autori želimo da i drugi poštuju naša autorska prava
- kod ugovora koje institucije kulturne baštine sklapaju s nositeljima prava potrebno je pažljivo urediti odredbe o autorskom pravu - koja se autorska imovinska prava osnivaju za institucije kulturne baštine, na koje vrijeme, za koji prostor i dr.
- kada svoje autorsko djelo objavljujemo putem interneta preporuka je da se objave uvjeti pod kojima drugi smiju koristiti to autorsko djelo (putem primjerice *Creative Commons* licenci koje se često koriste ili na neki drugi odgovarajući način)

Creative Commons licence

LICENSES



TERMS



Attribution

Others can copy, distribute, display, perform and remix your work if they credit your name as requested by you



No Derivative Works

Others can only copy, distribute, display or perform verbatim copies of your work



Share Alike

Others can distribute your work only under a license identical to the one you have chosen for your work



Non-Commercial

Others can copy, distribute, display, perform or remix your work but for non-commercial purposes only.

Korisne poveznice

Djela siročad

<https://www.eipo.europa.eu/en/observatory/awareness/ip-in-culture/orphan-works-db>

<https://www.eipo.europa.eu/en/the-office/help-centre/websites/faq-orphan-works>

https://eipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/Orphan_works/leaflets/orphan_work_brochure_hr.pdf

Djela nedostupna na tržištu

<https://eipo.europa.eu/out-of-commerce/#/ooc/out-of-commerce-works-info>

<https://www.eipo.europa.eu/en/the-office/help-centre/websites/faq-out-of-commerce-works>

<https://eipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/datathon-2022>

https://eipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/OOCWP/OoC_User_Guide-CHI_CMO_PA.pdf

Iz Direktive (EU) 2019/790 u vezi djela nedostupnih na tržištu – uvodna izjava (37)

S obzirom na raznolikost djela i drugih predmeta zaštite u zbirkama institucija kulturne baštine, važno je da mehanizmi licenciranja i iznimka ili ograničenje predviđeni ovom Direktivom budu dostupni i da se mogu koristiti u praksi za različite vrste djela i drugih predmeta zaštite, uključujući fotografije, softvere, fonograme, audiovizualna djela i jedinstvena umjetnička djela, uključujući i ako nikada nisu bila dostupna na tržištu. Djela koja nikada nisu bila dostupna na tržištu mogu uključivati plakate, letke, rovovske novine ili amaterska audiovizualna djela, ali i neobjavljena djela ili druge predmete zaštite, ne dovodeći u pitanje druga primjenjiva pravna ograničenja, kao što su nacionalna pravila o moralnim pravima. **Kada su djelo ili drugi predmet zaštite dostupni u bilo kojoj od svojih različitih verzija, kao što su naknadna izdanja pisanih djela i alternativne verzije kinematografskih djela, ili u bilo kojoj od svojih različitih manifestacija, kao što su digitalni i tiskani formati istog djela, to se djelo ili drugi predmet zaštite ne bi trebali smatrati nedostupnima na tržištu.** S druge strane, komercijalna dostupnost prilagodbi, uključujući druge jezične verzije ili audiovizualne prilagodbe pisanog djela, ne bi trebala sprečavati to da se smatra da su djelo ili drugi predmet zaštite nedostupni na tržištu na određenom jeziku. Kako bi se odrazile posebnosti različitih vrsta djela i drugih predmeta zaštite u pogledu načina objave i distribucije te olakšala upotrebljivost tih mehanizama, možda će biti potrebno uspostaviti posebne zahtjeve i postupke za praktičnu primjenu tih mehanizama licenciranja, kao što je zahtjev da određeno razdoblje mora proći od prve dostupnosti djela na tržištu. Primjereno je da se države članice pri utvrđivanju takvih zahtjeva i postupaka savjetuju s nositeljima prava, institucijama kulturne baštine i organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo
Ulica grada Vukovara 78, Zagreb
Informacijski centar INCENTIV
e-mail: info@dziv.hr
Tel.: +385 1 6109 825
Online savjetovanje: <https://www.dziv.hr/hr/savjetovanje>